

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Terentivs,|| A` M. Antonio Mvreto|| locis prope
innumerabilibus|| emendatus.||**

Terentius Afer, Publius

Venetiis, 1558 [erschieden] 1559

Terentii Phormio.

[urn:nbn:de:gbv:45:1-723936](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-723936)

TERENTII PHORMIO.
ACTA LVDIS ROMANIS, L. POS-
TVMIO ALBINO, L. CORNELIO
MERVLA, AEDIL. CVR. EGERE L.
AMBIVIVS TVRPIO, L. ATILIVS
PRAENESTINVS . MODOS FECIT
FLACCVS CLAVDII. TIBIIS IMPA-
RIB. TOTA GRAECA APOLLODO-
RV. EPIDICAZOMENOS. FACTA
IIII, C. FANNIO, M. VA-
LERIO COS.

C. SVLPICII APOLLINARIS
PERIOCHA.

*Hremetis frater aberat peregre Demipho
C Relicto Athenis Antiphone filio .
Chremes clam habebat Lemni uxorem,
& filiam,*

*Athenis aliam coniugem, & amantem unice
Gnatum fidicinam. mater è Lemno aduenit
Athenas; moritur: uirgo sola (aberat Chremes)
Funus procurat. ibi eam uisam Antipho
Cum amaret, opera parasiti uxorem accipit.
Pater, & Chremes reuersi fremere: dein minas
Triginta dant parasito, ut illam coniugem
Haberet ipse. argento hoc emitur fidicina.
Uxorem retinet Antipho à patruo agnitam.*

PROLOGVS.

Ostquam poeta uetus poetam non potest
 p Retrahere à studio, & transdere hominem
 in ocium,

Maledictis deterrere, ne scribat, parat:
 Qui ita dictitat, quas antehac fecit fabulas,
 Tenui esse oratione, & scriptura leui,
 Quia nusquam scripsit insanum adolescentulum
 Ceruam uidere fugere, & sectari canes,
 Et eam plorare, orare ut subueniat sibi.
 Quòd si intellexeret, olim cum stetit noua,
 Actoris opera magis stetisse, quàm sua:
 Minu' multo audaciter, quàm lædit, læderet;
 Et magi' placerent, quas fecisset fabulas.
 Nunc si quis est, qui hoc dicat, uat sic cogitet,
 Vetu' si poeta non lacecessisset prior,
 Nullum inuenire prologum potuisset nouus
 Quem diceret, nisi haberet, cui malediceret:
 Is sibi responsum hoc habeat; in medio omnibus
 Palmam esse positam, qui autem tractant musicam.
 Ille ad famem hunc ab studio studuit reicere:
 Hic respondere uoluit, non laceessere.
 Benedictis si certasset, audisset bene:
 Quod ab ipso allatum est, sibi esse id rellatum putet.
 De illo iam finem faciam dicundi mihi,
 Peccandi cum ipse de se finem non facit.
 Nunc quid uelim, animum attendite. apporto nouam
 Epidicazomenon quam uocant comœdiam
 Græci, Latini Phormionem nominant;

O

Quia

P H O R M I O

Quia primas partes qui aget, is erit Phormio
 Parasitus, per quem res agetur maxime.
 Voluntas uostra si ad poetam accesserit,
 Date operam, adeste æquo animo per silentium;
 Ne simili utamur fortuna, atque usi sumus,
 Cum per tumultum noster grex motus loco est:
 Quem actoris uirtus nobis restituit locum,
 Bonitasq; uostra adiutans, atque æquanimitas.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

D A V V S.

D. Micus summus meus, & popularis Geta
 Here ad me uenit: erat ei de ratiuncula
 Iam pridem apud me relliquum pauxillum
 Nummorum: id ut conficerem. confeci: affero.
 Nam herilem filium eius duxisse audio
 Vxorem: ei credo munus hoc conraditur.
 Quàm inique comparatum est ij, qui minus habent,
 Ut semper aliquid addant diuitioribus.
 Quod ille unciatim uix demenso de suo,
 suum defrudans genium, compar sit miser,
 Id illa uniuersum abripiet, haud existumans
 Quanto labore partum. porro autem Geta
 Ferietur alio munere, ubi hera pepererit:
 Porro alio autem, ubi erit puero natalis dies,
 Vbi initiabunt: omne hoc mater auferet:
 Puer caussa erit mittundi. sed uideon' Getam?

ACTVS

ACTVS PRIMI SCENA II.

GETA, DAUVS.

G. I quis me quæret rufus. D. præsto est, desine. G. oh,

At ego obuiam conabar tibi Daue. D. accipe, hem:

Lectum est, conueniet numerus, quantum debui.

G. Amo te, & non neglexisse habeo gratiam.

D. presertim ut nunc sunt mores: adeo res redit:

Si quis quid reddit, magna habenda est gratia.

Sed quid tu es tristis? G. ego ne? nescis quo in metu, &

Quanto in periculo sim. D. quid istuc est? G. scies,

Modo ut tacere possis. D. abi sis insciens:

Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,

Verere ei uerba credere? ubi quid mihi lucri est

Te fallere? G. ergo ausculta. D. hæc operam tibi dico.

G. Senis nostri Daue fratrem maiorem Chremem

Nostin? Da. quid ni? Ge. quid? eius gnatum Phæ-

driam?

D. Tanquam te. G. euenit, senibus ambobus simul,

Iter illi in Lemnum ut esset, nostro in Ciliciam

Ad hospitem antiquom: is senem per epistolas

Pellexit, modo non montes auri pollicens.

D. Cui tanta erat res, & supererat? G. desinas:

Sic est ingenium. D. oh, regem me esse oportuit.

G. Abeuntes ambo hinc tum senes me filijs

Relinquant quasi magistrum. D. o Geta, prouinciam

Cepisti duram. G. mihi usu uenit hoc, scio:

O 2 Memin

P H O R M I O

Memini relinqui me deo irato meo .

Coepi aduorsari primo : quid uerbis opu' st ?
seni fidelis dum sum, scapulas perdidi .

D. Venere in mentem istæc mihi : nam quæ inscitia est,
Aduorsum stimulum calces ? G. coepi his omnia
Facere, obsequi quæ uellent . D. scisti uti foro .

G. Noster mali nil quicquam primo : hic Phædria
Continuo quandam nactus est puellulam
Citharistriam : hanc amare coepit perditæ .
Ea seruiebat lenoni impurissimo :

Neque, quod daretur quicquam : id curarant patres,
Restabat aliud nihil, nisi oculos pascere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere :
Nos ociosi operam dabamus Phædriæ .

In quo hæc discebat ludo, exaduorsum ei loco
Tonstrina erat quædam : hic solebamus fere
Plerunque eam opperiri, dum inde iret domum .
Interea dum sedemus illi, interuenit

Adolescens quidam lacrumans, nos mirariet :

Rogamus, quid sit : nunquam æque (inquit) ac modo
Paupertas mihi onus uisum est & miserum, & graue .

Modo quandam uidi uirginem hic uicinæ
Miseram, suam matrem lamentari mortuam .

Ea sita erat ex aduorso : neque illi beneuolens,
Neque notus, neque cognatus, extra unam aniculam

Quisquam aderat, qui adiutaret funus . miseritum est
Virgo ipsa facie egregia . quid uerbis opu' st ?

Commorat omnes nos : ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus uisere ? alius, censeo,

Eamus, duc nos sodes : imus, uenimus,

videmus

Videmus: uirgo pulchra: & quo magis dices,
 Nihil aderat adiuventi ad pulchritudinem:
 Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida:
 Lacrumæ, uestitus turpis, ut, ni uis boni
 In ipsa inesset forma, hæc formam extinguerent.
 Ille, qui illam amabat fidicinam, tantummodo,
 Satis, inquit, scita est: noster uero. Da. iam scio:
 Amare coepit. G. scin quàm? quò euadat, uide:
 Postridie ad anum recta pergit: obsecrat,
 Ut sibi eius faciat copiam. illa enim se negat:
 Neque eum a quom ait facere: illã ciuem esse Atticam,
 Bonam, bonis prognatam: si uxorem uelit,
 Lege id licere facere: sin aliter, negat.
 Noster, quid ageret, nescire: & illam ducere
 Cupiebat, & metuebat absentem patrem.
 Da. Non, si redijisset, ei pater ueniam daret?
 Ge. Ille ne indotatam uirginem, atque ignobilem
 Daret illi? nunquam faceret. D. quid fit denique?
 Ge. Quid fiat? est parasitus quidam Phormio,
 Homo confidens: qui illum diu omnes perduint.
 Da. Quid is fecit? Ge. hoc consilium, quod dicam, dedit.
 Lex est, ut orbæ, qui sint genere proximi,
 Iis nubant: & illos ducere eadem hæc lex iubet.
 Ego te cognatum dicam, & tibi scribam dicam:
 Paternum amicum me assimilabo uirginis:
 Ad indices ueniamus: qui fuerit pater,
 Quæ mater, qui cognata tibi sit, omnia hæc
 Constringam: quod erit mihi bonum, atque commodum.
 Cum tu horum nihil refelles, uincam scilicet.
 Pater aderit: mihi paratæ lites: quid mea?

O

3

illa

P H O R M I O

- Illa quidem nostra erit . Da. iocularem audaciam .
 Ge. Persuasit homini : factum est : uentum est : uincimus :
 Duxit . D. quid narras? G. hoc, quod audis . D. o Geta,
 Quid te futurum est? G. nescio hercle : unum hoc scio :
 Quod fors feret, feremus æquo animo . Da. placet :
 Hem istuc uiri est officiũ . Ge. in me omnis spes mihi est .
 Da. Laudo . Ge. ad precatorem abeam credo, qui mihi
 sic oret : nunc amitte quæso hunc : ceterum
 Posthac si quicquam, nihil precor . tantummodo
 Non addas ubi ego hinc abiero, uel occidito .
 Da. Quid ille pædagogus, qui citharistram?
 Quid rei gerit? Ge. sic, tenuiter . Da. non multũ habet
 Quod det fortasse . Ge. immo nihil, nisi spem meram .
 Da. Pater eius redijt, an nõ? Ge. nondũ . Da. quid? senem
 Quoad expectatis uostrum? Ge. non certum scio :
 Sed epistolam ab eo allatam esse audiui modo, &
 Ad portitores esse delatam : hanc petam .
 Da. nunquid Geta aliud me uis? Ge. ut bene sit tibi .
 Puer heus . nemon' huc prodit? cape, da hoc Dorcio .

ACTVS PRIMI SCENA III.

ANTI PHO, PHAEDRIA.

- An. Deon' rem redijſſe, ut, qui mihi consultum
 a esse optume uelit,
 Phædria, patrem extimescam, ubi in mentem
 eius aduenti uenit?
 Quod ni fuisset incogitans, ita eum expectarem, ut
 par fuit .

Ph. Quid istuc est? An. rogitas? qui tam audacis facinorosis mihi conscius

sis? quod utinam ne Phormioni id suadere in mentem incidisset,

Neu me cupidum eò impulisset, quod mihi principium est mali.

Nò potitus essem: fuisset tū mihi illos ægre aliquot dies:

At nò quotidiana cura hæc angeret animum. Ph. audio.

An. Dum expecto quàm mox ueniat, qui adimat hanc mihi consuetudinem.

Ph. Alijs, quia desit quod amant, ægre est; tibi, quia superest, dolet.

Amore abundas Antipho.

Nam tua quidem hercle certe uita hæc expetenda, optandaq; est.

Ita me dij bene ament; ut mihi liceat tam diu, quod amo, frui.

Iam depacisci mortem cupio: tu conijcito cetera,

Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex istac copia:

Vt ne addam, quod sine sumptu, ingenuam, liberalem nactus es:

Quod habes, ita ut uoluisti, uxore, sine mala fama: patã

Beatus, ni unū hoc desit, animus qui modeste istac ferat.

Et si tibi res sit cum eo lenone, quocum mihi est, tum sentias.

Ita plerique ingenio sumus omnes: nostri nosmet poenitet.

An. At tu mihi contra nunc uidere fortunatus Phædria, cui de integro est potestas etiam consulendi, quid uelis,

PHORMIO

Retinere, amare, amittere: ego in eū incidi infelix locū,
 Vt neque mihi eius sit amittendi, nec retinendi copia,
 Sed hoc quid est? uideon' ego aduenire huc currentem
 Getam?

Is ipſus eſt. timeo miſer, quam nunc mihi hic rem nunci-
 ciet.

ACTVS PRIMI SCENA IIII.

GETA, ANTIPHO, PHAEDRIA.

Ge. Vllus es Geta, niſi aliquod iam tibi conſilium
 n celere repereris:

Ita ſubito nunc imparatum tanta te impetu-
 dent mala:

Quæ neque uti deuitem ſcio, neque quo modo me inde
 extraham:

Nam non poteſt celari noſtra diutius iam audacia.

An. Quidnam ille commotus uenit? Ge. tum, temporis
 punctum mihi

Ad hanc rem eſt: herus adeſt. An. quid iſtuc eſt mali?

Ge. Quod cum audierit, quod eius remedium inueniam
 iracundiæ?

Loquar ne? incendam. taceam? inſtigem. purgem me?
 laterem lauem.

Eheu me miſerum: cum mihi pauco, tum Antipho me
 excruciat animi:

Eius me miſeret: ſi nunc timeo: is nunc me retinet:

nam

nam absque eo

Esset: recte ego mihi uidissem, et senis essem ultus iracundiam:

Aliquid conuasassem, atque hinc me conijcerem prostrinam in pedes.

An. Quam hic fugam, aut furtum parat?

Ge. sed ubi Antiphonem reperiam? aut qua quaerere insistam uia?

Ph. Te nominat. An. nescio quod magnum hoc nuncio expecto malum.

Ph. Ah, sanu' ne es?

Ge. Domum ire pergam: ibi plurimum est. Ph. reuocemus hominem. An. sta illico. Ge. hem,

satis pro imperio, quisquis es. An. Geta. Ge. ipse est, quem uolui obuiam.

An. Cedo, quid portas, obsecro? atque id, si potes, uerbo expedi.

Ge. Faciam. An. eloquere. Ge. modo apud portum. An. meum ne? Ge. intellexti. An. occidi. Ph. hem.

An. Quid agam? Ph. quid ais? Ge. huius patrem uidisse me, patruum tuum.

An. Nam quod ego huic nunc subito exitio remedium inueniam miser?

Quod si eò meae fortunae redeunt, Phanium abs te ut distrahar;

Nulla est mihi uita expetenda. Ge. ergo istaec cum ita sint Antipho,

Tanto magi te aduigilare æquom est. Fortes, fortuna adiuuat.

An. Non sum apud me. Ge. atqui opus est nunc, cum maxime,

xume, ut sis Antipho:

Nam si senserit te timidum pater esse, arbitrabitur
Commeruisse culpam. Ph. hoc uerum est. An. nō pos-
sum immutarier.

Ge. Quid si aliquid grauius tibi nunc faciundum foret?
An. Cum hoc non possum, illud minu' possem. G. hoc ni-
hil est Phædria: ilicet:

Quid conterimus operam frustra, quin abeam? Ph. et
quidem ego. An. obsecro,

Quid si assumulabo? satin' est? Ge. garris. An. uoltum
contemplamini, hem,

Satin' sic est? Ge. non. An. quid si sic? Ge. propemio-
dum. An. quid si sic? Ge. sat est:

Hem istuc serua, & uerbum uerbo, par pari ut rea-
spondeas,

Ne suis te iratus sœnidictis protelet. An. scio.

Ge. Vi coactum te esse inuitum, lege, iudicio: tenes?

Sed quis hic est senex, quem uideo in ultima platea?
An. ipse est.

Non possum adesse. Ge. ah quid agis? quò abis Anti-
pho? mane,

Mane inquam. An. egomet me noui, & peccatum
meum:

Vobis commendo Phanium, & uitam meam.

Ph. Geta, quid nunc fiet? Ge. tu iam lites audies:

Ego plectar pendens, nisi quid me fefellerit.

Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus,

Id nosmet ipsos facere oportet Phædria.

Ph. Aufer mihi oportet: quin tu, quod faciam, impera.

Ge. Meministin' olim ut fuerit uostra oratio

In re incipiunda ad defendendam noxiam?

Iustam illam causam, facilem, uincibilem, optumam.

Ph. Memini .G. hem nūc ipsa est opus, aut, si quid potest
Meliore, & callidiorē. Ph. fiet sedulo.

Ge. Nunc prior adito tu: ego in insidijs hic ero
Succenturiatus, si quid deficies. Ph. age.

ACTVS PRIMI SCENA V.

DEMIPHO, GETA, PHAEDRIA.

De. Ta ne tandem uxorem duxit Antipho iniuf-
su meo?

Nec meum imperium: age, mitto imperium:
non similtatem meam

Reuereri? saltem non pudere? o facinus audax, o Geta
Monitor. Ge. uix tandem. De. quid mihi dicent? aut
quam causam reperient?

Demiror .G. atqui repperi iam: aliud cura. De. an ne
hoc dicent mihi?

Inuitus feci: lex coegit. audio, & fateor. Ge. placet.

De. Verum scientem, tacitū causam tradere aduersarijs,
Etiam ne id lex coegit? Ph. illud durum. Ge. ego ex-
pediam: sine.

De. Incertum est, quid agam, quia præter spem, atque
incredibile hoc mihi accidit.

Ita sum iritatus, animum ut nequeam ad cogitandum
instituire.

Quamobrem omnes, cum secundæ res sunt maxume,
tum maxume

Meditari

Meditari secum oportet, quo pacto aduersam ærum-
nam ferant:

Pericla, damna, exilia peregre rediens semper cogitet,
Aut fili peccatū, aut uxoris mortē, aut morbum filie:
Communia esse hæc, fieri posse: ut ne quid animo sit
nouum:

Quicquid præter spem eueniat, omne id deputare esse
in lucro.

Ge. O Phædria, incredibile est, quanto herum anteo sa-
pientia.

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda: herus si
redierit,

Molendum usque in pistrino: uapulandum: habenda
compedes:

Opus ruri faciendum: horum nil quicquam accidet
animo nouum.

Quicquid præter spem eueniet, omne id deputabo esse
in lucro.

Sed quid hominem cessas adire, & blande in principio
alloqui?

De. Mei fratris uideo filium ire mihi obuiam.

Ph. Mi patruæ saluæ. De. saluæ: sed ubi est Antipho?

Ph. Saluom aduenire. De. credo: hoc responde mihi.

Ph. Valet: hic est: sed satin' omnia ex sententia?

De. Vellem quidem. Ph. quid istuc? De. rogitas Phædria?

Bonas me absente hic confecistis nuptias.

Ph. Eho, an id succenses nunc illi? Ge. artificem probum.

De. Ego ne illi non succenseam? ipsum gestio

Dari mi in conspectum, nunc sua culpa ut sciat

Lenem patrem illum factum me esse accerimum.

Ph. Atqui nil fecit patruæ, quod succenseas.

De. Ecce autem similia omnia: omnes congruunt:

Vnum cognoris, omnes noris. Ph. haud ita est.

De. Hic in noxa est, ille ad defendendam causam adest.

Cum ille est, hic præsto est: tradunt operas mutuas.

Ge. Probe eorum facta imprudens depinxit senex:

De. Nam ni hæc ita essent, cum illo haud stares Phædria.

Ph. Si est patruæ, culpam ut Antipho in se admisit,

Ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans:

Non causam dico, quin, quod meritus est, ferat.

Sed si quis forte malitia fretus sua,

Insidias nostræ fecit adolescentiæ,

Ac uicit: nostra ne ea culpa est, an iudicum,

Qui sæpe propter inuidiam adimunt diuiti,

Aut propter misericordiam addunt pauperi?

Ge. Ni nosses causam, crederem uera hunc loqui.

De. An quisquam iudex est, qui possit noscere

Tua iusta, ubi tute uerbum non respondeas,

Ita ut ille fecit? Ph. functus adolescentuli est

Officium liberalis: postquam ad iudices

Ventum est, non potuit cogitata proloqui:

Ita eum tum timidum obstupescit pudor.

Ge. Laudo hunc: sed cesso adire quamprimum senem?

Here salue: saluom te aduenisse gaudeo. De. oh,

Bone custos salue, columen uero familiæ,

Cui commendauit filium hinc abiens meum.

Ge. Iam dudum te omnes nos accusare audio,

Immerito, & horum me omnium immeritissimo:

Nam quid me in hac re facere uoluisti tibi?

Seruom hominem causam orare leges non sinunt:

Neque

P H O R M I O

Neque testimonij dictio est . De. mitto omnia : adde
Istuc : imprudens timuit adolescens : sino :
Tu seruus : uerum si cognata est maxume ,
Non fuit necesse habere ; sed , id quod lex iubet ,
Dotem daretis ; quæreret alium uirum .

Qua ratione inopem potius ducebat domum ?

Ge. Non ratio , uerum argentum deerat . De. sumeret
Alicunde . Ge. alicunde ? nihil est dictu facilius .

De. Postremo , si nullo alio pacto , uel foenore .

Ge. Hui , dixti pulchre , si quidem quisquam crederet
Te uiuo . De. non , non sic futurum est , non potest .
Ego ne illam cum illo ut patiar nuptam unum diem ?
Nil suaue meritum est . hominem commonstrarier
Mihī istum uolo , aut , ubi habitet , demonstrarier .

Ge. Nempe Phormionem . De. istum patronum mulieris .

G. Iam faxo hic aderit . D. Antipho ubi nūc est ? Ph. foris .

De. Abi Phædria , eum require , atque adduce huc . Ph. eo
Recta uia equidē illuc . Ge. nēpe ad Pāphilā . De. at ego
Deos penates hinc salutatum domum
Diuortor : inde ibo ad forum , atque aliquot mihi
Amicos aduocabo , ad hanc rem qui assient ,
Ut ne imparatus sim cum adueniet Phormio .

ACTVS SECVNDI SCENA I.

PHORMIO, GETA.

Ph. Ta ne patris ais conspectum ueritum hinc
abiisse ? Ge. admodum .

Ph. Phanium relictam solam ? G. sic P. et
iratum

iratum senem?

1. Oppido . P. ad te summa solum Phormio rerum redit :
Tute hoc intristi , tibi omne est exedendum : accingere .

2. Obsecro te . Ph. si rogabit . G. in te spes est . Ph. æcere ,
Quid si reddet ? G. tu impulisti . Ph. sic opinor . G.
subueni .

Ph. Cedo senē : iā instructa sunt mihi corde consilia omnia .

G. Quid ages ? Ph. quid uis ? nisi ut maneat Phanium ,
atque ex crimine hoc

Antiphonem eripiam , atque in me omnem iram deri-
uem senis ?

G. O uir fortis , atque amicus : uerum hoc sæpe Phormio
Vereor , ne istæc fortitudo in neruum erumpat deni-
que . P. ah ,

Non ita est : factum est periculum , iā pedum uisa est uia .

Quot me censes homines iā deuerberasse usque ad necē
Hospites ? tum ciues ? quo magi noui , tanto sæpius .

Cedo dū , en unquā iniuriarū audisti mi scriptā dicam ?

G. Qui istuc ? Ph. quia non rete accipitri tēditur , neque
miluio ,

Qui male faciūt nobis : illis , qui nil faciūt , tenditur :

Quia enim in illis fructus est , in illis opera luditur .

Alijs aliunde est periclū , unde aliquid abradi potest :

Mihi sciunt nihil esse . dices , ducent dānatum domum :

Alere nolūt hominē edacē : et sapiūt mea quidē sententia ,

Pro maleficio si beneficium summum nolunt reddere .

G. Non pote sati pro merito ab illo tibi referri gratia .

Ph. Immo enim nemo sati pro merito gratiam regi refert .

Te ne a symbolum uenire , unctū , atque lautū è balneis ,

Ociosum ab animo ; cū ille cura , et sūptu absumitur ,

Dum

Dum tibi sit, quod placeat: ille ringitur, tu rideas:
 Prior bibas, prior decumbas: cena dubia apponitur?
 Ge. Quid istuc uerbi est? Ph. ubi tu dubites, quid sumas
 potissimum.

Hæc, quum rationem ineas, quàm sint suauiâ, et quàm
 cara sint;

Ea qui præbit, nõ tu hunc habeas plane præsentem deũ.

Ge. Senex adest. uide quid agas: prima coitio est acerrima:
 Si eam sustinueris, post illa iam, ut lubet, ludas licet.

ACTVS SECVNDI SCENA II.

DEMIPHO, GETA, PHORMIO.

D. N unquam cuiquam contumeliosius
 e Audistis factam iniuriam, quàm hæc est
 mihi?

Adeste quæso. Ge. iratus est. Ph. quin tu hoc age:

Iam ego hunc agitabo. pro deum immortalium,

Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho?

Hanc Demipho negat esse cognatam? Ge. negat.

De. ipsum esse opinor, de quo agebam. sequimini.

Ph. Neque eius patrem se scire, qui fuerit? Ge. negat.

Ph. Nec stilphonem ipsum scire, qui fuerit? G. negat.

Ph. Quia egens relicta est misera, ignoratur parens,
 Neglegitur ipsa: uide, auaritia quid facit.

Ge. Si herum insimulabis auaritiæ, male audies.

De. O audaciam; etiam me ultro accusatum aduenit.

Ph. Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam,
 si illum minus norat: quippe homo iam grandior,

pauper

pauper, cui opera uita erat, ruri fere
 se continebat: ibi agrum de nostro patre
 colendum habebat: saepe interea mihi senex
 Narrabat, se hunc neglegere cognatum suum:
 At quem uirum? quem ego uiderim in uita optimum.

Ge. Videas te, atque illum, ut narras. Ph. abi in mala cruce:

Nam ni ita eum existumasset, nunquam tam graues
 Ob hanc inimicitias caperem in uostram familiam,
 Quam is aspernatur nunc tam illiberaliter.

Ge. Pergin' hero absenti male loqui impurissime?

Ph. Dignum autem hoc illo est. G. ain' tadem carcer? D. Geta.

Ge. Bonorum extortor, legum contortor. D. Geta.

Ph. Responde. Ge. quis homo est? ehem. D. tace. Ge. absenti tibi

Te indignas, seq; dignas contumelias

Nunquam cessauit dicere hodie. D. ohe, desine.

Adolescens, primum abs te hoc bona uenia peto,
 Si tibi placere potis est, mihi ut respondeas:

Quem amicum tuum ais fuisse istum, explana mihi,
 Et qui cognatum me sibi esse diceret.

Ph. Proinde expiscare, quasi non nosset. D. nossem? Ph. ita.

De. Ego me nego: tu, qui ais, redige ad memoriam.

Ph. Eho, tu sobrinum tuum non noras? De. enicas:

Dic nomen. Ph. nomen? maxime. D. quid nunc tacis?

Ph. Perij hercle, nomen perdididi. D. hem, quid ais? Ph. Geta,

Si meministi id quod olim dictum est, subijce. hem,

Non dico: quasi non noris, tentatum aduenis.

D. Egon' autem tecto? G. Stilpho. Ph. atque adeo, quid mea?

Stilpho est. D. quem dixti? Ph. Stilphonem inquam noueras?

De. Neque ego illum noram, neque mihi cognatus fuit

P Quisquam

P H O R M I O

Quisquā isto nomine. Ph. ita ne? non te horum pudet?
At si talentum rem reliquisset decem.

De. Dū tibi male faciant. Ph. primus esses memoriter
Progeniem uostram usque ab auo atque atauo proferēs.

De. Ita ut dicis. ego tum si aduenissem, qui mihi
Cognata ea esset, dicerem: itidem tu face:
Cedo, qui est cognata? Ge. heus noster, recte: heus tu ca.

Ph. Dilucide expediri, quibus me oportuit (u.
Iudicibus: tum, si id falsum fuerat, filius
Cur non refellit? De. filium narras mihi?
Cuius de stultitia dici, ut dignum est, non potest.

Ph. At tu, qui sapiens es, magistratus adi,
Iudicium de eadem caussa iterum ut reddant tibi:
Quandoquidem solus regnas, & soli licet
Hic de eadem caussa bis iudicium adipiscier.

De. Et si facta mihi iniuria est, ueruntamen
Potius quā m lites secer, aut quā m te audiam,
Itidem ut cognata si sit, id quod lex iubet
Dotem dare, abduce hanc, minas quinque accipe.

Ph. Ha, ha, hæ, homo suauis. De. quid est? num iniquum
postulo?

An ne hoc quidem ego adipiscar, quod ius publicū est?

Ph. Ita ne tandem quæso, ciuem ubi abusu sis,
Mercedem dare lex iubet ei, atque amittere; an,
Ut ne quid turpe ciuis in se admitteret
Propter egestatem, proxumo iussa est dari,
Ut cum uno ætatem degeret, quod tu uetas?

D. Ita, proxumo quidem: at nos unde? aut quam ob rem?
P. ohe,

Actū aiunt, ne agas. D. non agā? immo haud desinam,
Donec

Donec perfecero hoc. Ph. ineptis. De. sine modo.
 Ph. Postremo tecum nihil rei nobis Demipho est:
 Tuus est damnatus gnatus, non tu: nam tua
 præterierat iam ducendi ætas. De. omnia hæc
 illum putato, quæ ego nunc dico, dicere:
 Aut quid cum uxore hac ipsum prohibebo domo.
 Ge. Iratus est. Ph. tute idem melius feceris.
 De. Ita ne es paratus facere me aduersum omnia
 Infelix? Ph. metuit hic nos, tametsi sedulo
 Dissimulat. Ge. bene habent tibi principia. Ph. quin,
 quod est
 Ferendum fers? tuis factis dignum feceris,
 Ut amici inter nos simus. De. egon' tuam expetam
 Amicitiam? aut te uisum, aut auditum uelim?
 Ph. Si concordabis cum illa, habebis, quæ tuam
 Senectutem oblectet: respice ætatem tuam.
 D. Te oblectet: tibi habe. P. minue uero iram. D. hoc age:
 Satis iam uerborum est: nisi tu properas mulierem
 Abducere, ego illam eijciam: dixi Phormio.
 Ph. Si tu illam attigeris secus, quam dignum est liberam,
 Dicam impingam tibi grandem: dixi Demipho.
 Si quid opus fuerit, heus, domo me. Ge. intellego.

ACTVS SECVNDI, SCENA III.

DEMIPHO, GETA, HEGIO,

CRATINVS, CRITO.

D. Vanta me cura, & solitudine afficit
 q Gnatus, qui me & se hisce impediuit nuptiis.

P 2 Neque

P H O R M I O

Neque mi in conspectum produit, ut saltem sciam,
Quid de hac re dicat, quid ue sit sententiæ,
Abi tu, uise redierit ne iam, an nondum, domum.

Ge. Eo. De. uidetis quo in loco res hæc fiet:

Quid ago? dic Hegio. He. ego Cratinum censeo,
Si tibi uidetur. De. dic Cratine. Cra. me ne uis?

Te. Cra. ego, quæ in re tuâ sint, ea uelim facias. mihi
De. sic hoc uidetur. quod te absente hic filius

Egit, restitui in integrum æquom est, & bonum:
He Et id impetrabis. dixi. De. dic nunc Hegio.

Ego sedulo hunc dixisse credo: uerum ita est,
Quot homines, tot sententiæ: suus cuique mos.
Mihi non uidetur, quod sit factum legibus,

Rescindi posse: & turpe inceptu est. D. dic Crito.

Cri. Ego amplius deliberandum censeo:

Res magna est. He. nunquid nos uis? D. fecistis probe:

Incertior sum multo, quàm dudum. Ge. negant
Rediisse. De. frater est expectandus mihi: is

Quod mihi dederit de hac re consilium, id exequar.
Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

Ge. At ego Antiphonẽ quærã, ut, quæ acta hic sunt, sciat
Sed eccum ipsum uideo in tempore huc se recipere.

ACTVS TERTII, SCENA PRIMA.

ANTIPHO, GETA.

A. Nimuero Antipho multimodis cum istoc
e animo uituperandus es.
Ita ne hinc abiisse, & uitam tutandam
dedisse

dedisse alijs tuam?

Alios tuam rem credidisti, quàm te, animaduersuros magis?

Nam, ut ut erant alia, illi certe consuleres, quæ nunc tuæ est domi:

Ne quid propter tuam fidem decepta pateretur mali: Cuius nunc miseræ spes, opesq; sunt in te uno omnes sitæ.

Ge. Equidem heere nos iam dudum hic te absentem incusamus, qui abieris.

An. Te ipsum quærebam. Ge. sed ea causa nihilo magis defecimus.

An. Loquere obsecro, quonam in loco sunt res & fortunæ meæ?

Nunquid patri subolet? Ge. nil etiam. An. ecquid spei porro est? G. nescio. An. ah.

Ge. Nisi Phædria haud cessauit pro te eniti. An. nihil fecit noui.

Ge. Tum Phormio itidem in hac re, ut in alijs, strenuum hominem præbuit.

An. Quid is fecit? Ge. confutauit uerbis admodum iratum patrem.

An. Heu Phormio. G. ego, quod potui porro. An. mi Geta, omnes uos amo.

Ge. Sic sese habent principia, ut dico: adhuc tranquilla res est:

Mansurusq; patrum pater est, dum huc adueniat.

An. quid eum? Ge. aiebat,

De eius consilio uelle sese facere, quod ad hanc rem attinet,

An. Quantus metus est mihi, uenire huc saluom nunc patrum Geta:

Nam, ut audio, per unam eius aut uiuam, aut moriar
sententiam.

Ge. Phædria tibi adest. An. ubinam? Ge. eccum à sua pa-
lestra exit foras.

ACTVS TERTII SCENA II.

PHAEDRIA, DORIO, ANTIPHO,
GETA.

Ph. Orio, audi obsecro. Do. non audio. Ph. pa-
d rumper. Do. quin omitte me.

Ph. Audi, quod dicam. Do. at enim tædet iam
audire eadem millies.

Ph. At nunc dicā, quod lubenter audias. D. loquere, audio.

Ph. Nequeo te exorare, ut maneat triduum hoc? quò nunc
abis?

Do. Mirabar, si tu mihi quicquam afferres noui.

An. Hei, metuo lenonē, ne quid suo suat capiti. Ge. idem
ego metuo.

Ph. Non mihi credis? Do. hariolare. Ph. sin fidem do. Do.
fabulæ.

Ph. Fœneratum istuc beneficium tibi pulchre dices. Do. logi.

Ph. Crede mihi, gaudebis facto: uerum hercle hoc est. Do.
somnia.

Ph. Experire, non est longum. Do. cantilenā eandē canis.

Ph. Tu mihi cognatus, tu amicus, tu parens. Do. garrus
modo.

Ph. Adeo ne ingenio esse duro te, atque inexorabili,
ut neque misericordia, neque precibus molliri queas?

Do. Adeon' t. esse incogitantem atque impudētē Phædria,

Ut phaleratis dictis ducas me, & meam ductis gratis?

An. Miseritum est. Ph. hei ueris uincor. Ge. quàm similis uterque est sui?

Ph. Neque, alia Antipho cum occupatus esset solitudine, Tum esse hoc mi obiectum malum? An. ah, quid istuc autem est Phædria?

Ph. O fortunatissime Antipho. An. ego ne? Ph. qui quod amas, domi est;

Nec cum huiusmodi unquam usus uenit ut conflictares malo.

An. Mihi domi est? immo, quod aiunt, auribus teneo lupum:

Nam neque, ut amittam à me, inuenio, neque, uti retineam, scio.

Do. Ipsum istuc mihi in hoc est. A. eia, ne parum leno sies.

Nam quid hic confecit? Ph. hiccine? quod homo inhumanissimus:

Pamphilam meam uendidit. Ge. quid? uendidit? An. ain' uendidit?

Ph. Vendidit. Do. quàm indignum facinus, ancillam ære emptam suo.

Ph. Nequeo exorare, ut maneat, et illo cū ut mutet fidem, Triduum hoc, dum id, quod est promissum, ab amicis argentum aufero.

Si non tum dedero, unam præterea horam ne oppertus sies.

Do. Obtundis. An. haud longum est quod orat, Dorio: exoret, sine:

Idem hoc tibi, quod bene promeritus fueris, conduplicauerit.

Do. Verba istæc sunt. An. Pamphilam ne hæc urbe privari sines?

Tum tu præterea horum amorem distrahi poterin' pati?

Do. Neque ego, neque tu. Ge. dij tibi omnes id, quod est dignum, duint.

Do. Ego te complures aduersum ingenium meum menses tibi pollicitantem, & nil ferentem, flentem: nunc contra, omnia

Repperi, qui det, neque lacrumet: da locum melioribus.

An. Certe hercle, satis si comemini, tibi quidem est olim dies, quam ad dares huic, præstituta. Ph. factum. Do. num ego istuc nego?

An. Iam ne ea præterit? Do. non, uerum ei hæc antecessit. An. non pudet

vanitatis? Do. minime, dum ob rem. Ge. sterquilinum. Ph. Dorio,

Ita ne tandem facere oportet? D. sic sum: si placeo, utere.

An. Siccine hunc decipis? D. immo enim uero Antipho hic me decipit:

Nam hic me huiusmodi scibat esse: ego hunc esse aliter credidi.

Iste me fefellit: ego isti nihilo sum aliter, ac fui.

Sed ut hæc sunt, tamen hoc faciam: cras mane argentum mihi

Miles se dare dixit: si mihi prior tu attuleris Phædrum,

Mea lege utar, ut potior sit, qui prior ad dandum est. Vale.

ACTVS TERTII, SCENA III.

PHAEDRIA, ANTIPHO, GETA.

Ph. Vid faciam? unde ego nunc tam subito huic

q argentum inueniam miser,

Cui minu' nihilo est? quod si hic potuisset
nunc exorarierTriduum hoc, promissum fuerat. An. ita ne hunc pa-
tiemur Geta

Fieri miserū, qui me dudum, ut dixi, adiurit comiter?

Quin, cum opus est, beneficium rursus ei experimur
reddere?Ge. Scio equidem hoc esse æquom. An. age ergo, solus ser-
uare hunc potes.Ge. Quid faciam? An. inuenias argentum. Ge. cupio:
sed, id unde, edoce.An. pater adest hic. Ge. scio: sed quid tum? An. ah, dis-
ctum sapienti sat est.Ge. Ita ne? An. ita. G. sane hercle pulchre suades: etiam
tu hinc abis?

Non triumpho, ex nuptijs tuis, si nil nanciscor mali,

Ni etiam nunc me huius quærerere caussa in malo iubeas
cruce?An. Verum hic dicit. Ph. quid? ego uobis Geta alienus
sum? Ge. haud puto:

Sed parū ne est, omnibu' quod nūc nobis succēset senex,

Ni instigemus etiam, ut nullus locū relinquatur preci?

Ph. Alius ab oculis meis illam ignotum abducet locum?

Hem,

P H O R M I O

Hem, dum igitur licet, dumq; assum, loquimini me
cum Antipho:

Contemplamini me. An. quamobrem? aut quidnam
facturus? cedo.

Ph. Quoquò hinc asportabitur terrarū, certū est persequi,
Aut perire. Ge. dij bene uortant, quod agas: pedetentim
tamen.

An. Vide, si quid opis potes afferre huic. Ge. si quid?
quid? An. quære obsecro,

Ne quid plus minus ue faxit, quod nos post pigeat Geta.

Ge. Quæro: saluos est, ut opinor: uerū enim metuo malum.

An. Noli metuere: una tecum bona, mala tolerabimus.

Ge. Quantum argenti opus est tibi? loquere. Ph. solæ tri-
ginta minæ.

Ge. Triginta? hui, percara est Phædria. Ph. istac uero ni-
lis est.

Ge. Age, age, inuentas reddam. Ph. o lepidum caput.
G. aufer te hinc. Ph. iam opus est.

Ge. Iam feres. sed opu' est mihi Phormionem adiutorem
ad rem hanc dari.

An. Præsto est: audacissime oneris quiduis impone, et feret:
Solutus est hō amico amicus. G. eamus ergo ad eum ocyus.

Ph. Abi uero: dic, præsto ut sit domi.

An. Nunquid est, quod mea opera uobis opu' sit? Ge. nil:
uerum abi domum, &

Illam miseram, quam ergo nunc intus scio esse exani-
matam metu,

Consolare: cessas? A. nihil est, æque quod faciã lubens.

Ph. Qua uia istuc facies? Ge. dicam in itinere: modo te
hinc amoue.

ACTVS

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA.

DEMIPHO, CHREMES.

De. Vid? qua profectus caussa hinc es Lemnum
q Chremes?

Adduxtin' tecum filiam? Ch. non. De. quid
ita non?

Ch. Postquam uidet me eius mater hic esse diutius,
simul autem non manebat aetas uirginis

Meam neglegentiam: ipsam cum omni familia ad
Me profectam esse aiebant. De. quid illic tam diu

Quaeso igitur commorabare, ubi id audiueras?

Ch. Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? C. rogas?

Senectus ipsa est morbus: sed uenisse eas
saluas audiui ex nauta, qui illas uexerat.

De. Quid gnato obtigerit me absente, audistin' chreme?

Ch. Quod quidem me factum consilij incertum facit:

Nam hanc conditionem si cui tulero extraneo,

Quo pacto, aut unde mihi sit, dicendum ordine est.

Te mihi fidelem esse aequae, atque egomet sum mihi,

scibam: ille si me alienus affinem uolet,

Tacebit, dum intercedet familiaritas:

Sin spreuerit me; plus, quam opus est scito, sciet:

Vereorq; ne uxor aliqua hoc resciscat mea.

Quod si fit, ut me excutiam, atque egrediar domo,

Id restat: nam ego meorum solus sum meus.

De. Scio ita esse, & istaec mihi res sollicitudini est:

Neque defet scari unquam adeo experirier,

Donec tibi id, quod pollicitus sum, effecero.

ACTVS

PHORMIO
ACTVS QVARTI SCENA II.

GETA.

Go hominem callidiorē uidi neminem,
Quam Phormionem. uenio ad hominem, ut
dicerem

Argento opus esse, & id quo pacto fieret:
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat:
Gaudebat: me laudabat: quærebat senem:
Dijs gratias agebat, tempus sibi dari,
Vbi Phædræ se ostenderet nihilo minus
Amicum esse, quam Antiphoni. hominem ad forum
Iussi opperiri: eò me esse adducturum senem.
Sed eccum: quis est ulterior? at at at Phædræ
Pater uenit: quid pertimui autem bellua?
An quia, quos fallam, pro uno duo sunt mihi dati?
Commodius esse opinor duplici spe utier.
Petam hinc, unde à primo institui: is si dat, sat est:
Si ab hoc nil fiat, tum hunc adoriar hospitem.

ACTVS QVARTI SCENA III.

ANTIPHO, GETA, CHREMES,
DEMIPHO.

An. Xpecto, quam mox recipiat sese Geta.
e Sed patrum cum patre uideo astantem. hei
mibi,

Quam timeo, aduentus huius quò impellat patrem.
Ge. Adibo hosce: o noster Chremes. Ch. salue Geta.

Ge.

Ge. Venire saluom uolupe est . Ch. credo . Ge. quid agitur ?

Ch. Multa aduenienti , ut fit , noua hic compluria .

Ge. Ita de Antiphone audistin' quæ facta ? Ch. omnia .

Ge. Tun' dixeras huic ? facinus indignum Chreme,
sic circumiri . De. cum hoc id agebam commodum .

Ge. Nam hercle ego quoque id quidē mecum agitans sedulo,
Inueni , opinor , remedium huic rei . D. quid Geta ?

Quod remedium ? G. ut abij abs te , fit forte obuiam

Mihi Phormio . Ch. qui Phormio ? Ge. is , qui istanc .

Ch. scio .

Ge. Visum est mihi , ut eius tentarem sententiam .

Prendo hominem solum : cur non , inquam , Phormio

Vides , inter uos sic hæc potius cum bona

Ut componantur gratia , quàm cum mala ?

Heru' liberalis est , & fugitans litium :

Nam ceteri quidem hercle amici omnes modo

Vno ore auctores fuere , ut præcipitem hanc daret .

An. Quid hic coeptat ? aut quò euadet hodie ? G. an legibus

Daturum pœnas dices , si illam eiecerit ?

Iam id exploratum est : eia , sudabis satis ,

Si cum illo inceptas homine : ea eloquentia est .

Verum pone esse uictum eum : at tandem tamen

Non capitis eius res agitur , sed pecuniæ .

Postquam hominem his uerbis sentio mollirier ,

Soli sumus nunc , inquam , hic . eho dic , quid uelis dari

Tibi in manum , ut herus his desistat litibus ,

Hæc hinc faceffat , tu molestus ne sies ?

An. Satin' illi dij sunt propitij ? Ge. nam sat scio ,

Si tu aliquam partem æqui boniq; dixeris ,

Vt ille est bonus uir , tria non commutabis

Verba

Verba hodie inter uos . D. quis te istaec iussit loqui ?

Ch. Immo non potuit melius peruenirier

Ed, quo nos uolumus . A. occidi . Ch. perge eloqui .

G. At primo homo insanibat . Ch. cedo , quid postulat ?

G. Quid ? nimirum : quantum libuit . Ch. dic . Ge. si quis daret
Talentum magnum . Ch. immo malum hercle : ut nil pudet .

Ge. Quod dixi adeo ei : queso , quid si filiam
suam unicam locaret ? parui rettulit

Non suscepisse : inuenta est , quæ dotem petat .

Vt ad pauca redeam , ac mittam illius ineptias :

Hæc denique eius fuit postrema oratio :

Ego , inquit , iam à principio amici filiam ,

Ita ut æquom fuerat , uolui uxorem ducere :

Nam mihi ueniebat in mentem eiu' incommodum

In seruitutem pauperem ad ditem dari :

Sed mihi opus erat , ut aperte tibi nunc fabuler ,

Aliquantulum quæ afferret , qui dissoluerem

Quæ debeo : Et etiam nunc , si uolt Demipho

Dare , quantum ab hac accipio , quæ sponsa est mihi ,

Nullam mihi malum , quàm istanc , uxorem dari .

An. Vtrum stultitia facere ego hunc , an malitia

Dicam , scientem , an imprudentem , incertum sum .

De. Quid , si animam debet ? Ge. ager oppositust pignori

Decem minas , inquit . D. age age , iam ducat : dabo .

Ge. Aediculae item sunt ob decem alias . De. hoi hui ,

Nimum est . Ch. ne clama : petito hæc à me decem .

Ge. Vxori emunda ancillula : tum autem pluscula

Suppellectile opus est , opum sumptu ad nuptias :

His rebus pone sane , inquit , decem minas .

De. Sexcenta proin potius scribito iam mihi dicas :

Nil do: *impuratus me ille ut etiam irrideat?*

Ch. *Quæso, ego dabo, quiesce: tu modo filius*

Fac ut illam ducat, nos quam uolumus. An. hei mihi

Geta, occidisti me tuis fallacijs.

Ch. *Mea causa eijcitur: me hęc æquom est amittere.*

Ge. *Quantum potes, me certiozem, inquit, face,*

si illam dant, hanc ut mittam, ne incertus siem:

Nam illi mihi dotem iam constituerunt dare.

Ch. *Iam accipiet: illis repudium renunciet:*

Hanc ducat. De. quæ quidem illi res uortat male.

Ch. *Opportune adeo nunc mecum argentum attuli,*

Fructum, quem Lemni uxoris reddunt prædia:

Id summam: uxori, tibi opus esse, dixero.

ACTVS QVARTI SCENA IIII.

ANTIPHON, GETA.

A. *Eta: Ge. hem. An. quid egisti? Ge. emun-*

xi argento senes.

A. *Satin' est id? G. nescio hercle: tãtũ iussũ sũ.*

An. *Eho uerbero, aliud mihi respondes, ac rogo?*

Ge. *Quid ergo narras? An. quid ergo narrẽ? opera tua ad*

Restim mihi quidem res redijt planissime:

Vt te quidem omnes dij, de æq; superi, inferi

Malis exemplis perdant. hem, si quid uelis,

Huic mandes, qui te ad scopulum è tranquillo inferat.

Quid minus utile fuit, quàm hoc ulcus tangere,

Aut nominare uxorem? iniecta est spes patri,

Posse

PHORMIO

Posse illam extrudi . cedo , nunc porro Phormio
 Dotem si accipiet , uxor ducenda est domum :
 Quid fiet ? Ge. enim non ducet . An. noui : ceterum
 Cum argentum repetent , nostra caussa scilicet
 In neruom potius ibit . Ge. nihil est Antipho ,
 Quin male narrando possit deprauarier .
 Tu id , quod boni est , excerpis : dicis , quod mali est
 Audi nunc contra iam . si argentum acceperit ,
 Ducenda est uxor , ut ais : concedo tibi :
 Spatium quidem tandem apparandis nuptijs ,
 Vocandi , sacrificandi dabitur paululum :
 Interea amici , quod polliciti sunt , dabunt : (gas?
 Id ile istis reddet . A. quã ob rem ? aut quid dicet ? G. ro?
 Quot res ? postilla monstra euenerunt mihi :
 Introijt in ædes ater alienus canis .
 Anguis per impluuium decidit de tegulis :
 Gallina cecinit : interdixit hariolus ,
 Haruspex uetuit ante brumam aliquid noui
 Negocii incipere ; quæ caussa est iustissima .
 Hæc fient . An. ut modo fiant . Ge. fiet : me uide .
 Pater exit : abi , dic , esse argentum , Phædriæ .

ACTVS. QVARTI, SCENA V.

DEMIPHO, GETA, CHREMES.

D. Vietus esto inquam : ego curabo , ne quid
 q uerborum diuint .
 Hoc temere nunquam amittam ego à me ,
 quin mihi testes adhibeam ,

CUM

Cum dem: *Et, quam ob rem dem, commemorabo. Ge. ut cautus est, ubi nil opus est.*

Ch. Atqui ita opus est factum: at matura, dum libido eadem hæc manet:

Nam si altera illa magis instabit, forsitan nos reiciat.

De. Rem ipsam putasti. De. duc me ad eum ergo. Ge. non moror. Ch. ubi hoc egeris,

Transito ad uxorem meam, ut conueniat hanc prius, quam hinc abit.

Dicat eam dare nos *Phormioni nuptum, ne successeat;*

Et magis esse illum idoneum, qui ipsi sit familiarior;

Nos nostro officio nihil egressos esse; quantum is uoluerit,

Datum esse dotis. De. quid, malum, tua id refert? C. magni Demipho.

De. Non sat, tuum officium te fecisse, si non id fama approbat?

Ch. Volo ipsius quoque uoluntate hoc fieri, ne se eiectam putet.

De. Idem ego istuc facere possum. Ch. mulier mulieri magis congruet.

De. Rogabo. Ch. ubi nunc illas ego reperire possim, cogito.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

SOPHRONA, CHREMES.

Vidagam? quem amicum inueniam mi-

hi misera? aut cui consilia

Hæc referam? aut unde nunc mihi auxi-

lium petam? nam uereor,

Q Hera

P H O R M I O

Hera ne ob meum suatum indigne iniuria afficiatur :
Ita patrem adolescentis facta hæc tolerare audio uolenter.

C. Nam quæ hæc est anus exanimata, à fratre quæ egressa est meo ?

So. Quod ut facerem, me egestas impulit ; cum scirem infirmas

Hæc esse nuptias ; ut id consularem, interea uita
Ut in tuto foret. Ch. certe ædepol, nisi me animus fallit,

Aut parum oculi prospiciunt, meæ nutricem gnata uideo,

So. Neque ille inuestigatur. Ch. quid agam? So. qui est eiu' pater. Ch. adeon' ,

An maneo, dum ea, quæ loquitur, magis cognosco?
So. quòd si eum nunc

Reperire possim, nihil est, quod uerear. Ch. ea ipsa est. colloquar.

So. Quis hic loquitur? Ch. Sophrona. S. Et meum nomen nominat? Ch. ad me respice.

So. Dii obsecro uos : est ne hic Stilpho? Ch. non. So. negas?

C. Cõcede hinc paululũ à foribus istorsum sodes Sophrona. Ne me istoc posthac nomine appellassis. So. quid? non is obsecro es,

Quem semper te esse dictitasti? Ch. st. So. quid has me tuis fores?

Ch. Cõclusam hic habeo uxore sæuã : uerũ istoc de nomine Eo perperam olim dixi, ne uos forte imprudentes foris Effutiretis, atque id porro aliquã uxor mea rescisceret.

So.

So. Hem istoc pol nos te hic inuenire miseræ nunquam potuimus.

Ch. Eho dic mihi, quid tibi rei est cum familia hac, unde exis? aut ubi

illæ sunt? So. miseram me. Ch. hem quid est? uiuunt ne? So. uiuit gnata.

Matrē ipsam ex ægritudine miserā mors consecuta est.

Ch. Male factum. So. ego autem, quæ essem anus deserta, egens, ignota,

Ut potui uirginem nuptum locaui huic adolescenti,

Harum qui est dominus ædium. Ch. Antiphoni ne? S.

hem isti ipsi. Ch. quid?

Duas ne is uxores habet? So. au obsecro, unam ille qui dem hanc solam.

Ch. Quid illa altera, quæ dicitur cognata? So. hæc ergo est. Ch. quid ais?

So. Cōposito est factū, quo modo hanc amans habere posset

sine dote. Ch. dij uostram fidē, quā sæpe forte temere

Eueniunt, quæ non audeas optare offendi adueniens,

Quicū uolebam, atque ut uolebam, collocatam filiam.

Quod nos ambo opere maximo dabamus operam, ut

fieret,

Sine nostra cura maxuma, sua cura hæc sola fecit.

So. Nūc quid facto est opus, uide. pater adolescētis uenit,

Eumq; animo iniquo hoc oppido ferre aiunt. C. nihil pe-

ricli est.

Sed per deos atque homines, meam esse hanc, caue re-

sciscat quisquam

So. Nemo ex me scibit. C. sequere me: intus cetera audies.

ACTVS QVINTI SCENA II.

DE MIPHO, GETA.

- D. Os nostrapte culpa facimus, ut malos expe-
 n diat esse,
 Dum nimium dici nos bonos studemus & be-
 nignos.
 Ita fugias, ne præter casam, aiunt, non ne id satis
 erat,
 Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum est ultro
 obiectum ei,
 Ut sit qui uiuat, dum aliquid aliud flagitij conficiat.
 Ge. Planissime. De. his nunc præmium est, qui recta pra-
 ua faciunt.
 Ge. Verissime. D. ut stultissime quidem illi rem gesserimus.
 Ge. Modo, ut hoc consilio possiet discedi, ut istam ducat.
 De. Etiam ne id dubium est? Ge. haud scio hercle, ut homo
 est, an mutet animum.
 D. Hem, mutet autem? Ge. nescio: uerum, si forte, dico.
 De. Ita faciam, ut frater censuit; uxorem huc eiu' adduc-
 cam,
 Cũ ista ut loquatur. abi Geta: prænũcia hæc uenturã.
 Ge. Argentum inuentum est Phædrice: de iurgio siletur:
 Promissum est, ne in præsentia hæc hinc habeat: quid
 nunc porro?
 Quid fiet? in eodem luto hæsitat: uorsuram soluis
 Geta: præsens quod fuerat malum, in diem abiit: plas-
 gæ crescunt,

Nisi prospicis . nūc hinc domū ibo, ac Phaniū edocebo,
Ne quid uereatur Phormionem, aut eiū orationem.

ACTVS QVINTI SCENA III.

DEMIPHO, NAVSISTRATA,
CHREMES.

De. *Gedum*, ut soles Nausistrata, fac illa ut plas-
a cetur nobis;

Ut sua uoluntate id, quod est faciundum, fa-
ciat . Na. faciam .

De. Pariter nūc opera me adiuues, ac dudū re opitulata es.

Na. Factum uolo : ac pol queo minu' uiri culpa, quā me
dignum est .

De. Quid autem ? Na. quia pol mei patris bene parta in-
diligenter

Tutatur : nam ex is prædijs talenta argenti bina

Capiebat statim . hem, uir uiro quid præstat . De. bina
quæso ?

Na. Ac rebus uilioribū multo, tamē talēta bina . D. hui.

Na. Quid hæc uidentur ? De. scilicet . Na. uirum me na-
tam nellem :

Ego ostenderem . De. certe scio . Na. quo pacto . De.
parce sodes ,

Ut possis cum illa ; ne te adolescens mulier defatiget .

Na. Faciam, ut iubes : sed meum uirum abs te exire ui-
deo . Ch. hem Demipho ,

Iam illi datum est argentum ? De. curauī illico . Ch. nol-
lem datum .

Q 3

Hei,

P H O R M I O

Hei, uideo uxarem: pene plus, quam sat erat. De. cur nolles Chreme?

Ch. Iam recte. De. quid tu? ecquid locutus cum ista es, quam obrem hanc ducimus?

Ch. Transégi. De. quid ait tandem? Ch. adduci non potest. De. quid non potest?

Ch. Quia uterque utrique est cordi. De. quid istuc nostra? Ch. magni. praeter haec,

Cognatam comperi esse nobis. De. quid? deliras? Ch. sic erit:

Non temere dico: redi mecum in memoriam. De. satisne sanus es?

Na. Au, obsecro uide, ne in cognatam pecces. De. non est. Ch. ne nega;

Patri nomen aliud dictum est: hoc tu errasti. D. non norat patrem?

Ch. Norat. De. cur aliud dixit? Ch. nunquam hodie concedes mihi, neque

intelleges? De. si tu nil narres. Ch. pergis? Na. miror quid hoc fiet.

De. Equidem hercle nescio. Ch. uin' scire? at ita me seruet Iupiter,

ut propior illi, quam ego sum, ac tu, nemo est homo. De. diuostram fidem:

Eamus ad ipsam una omnes nos: aut scire, aut nescire hoc uolo. Ch. ab.

De. Quid est? C. ita ne paruam mihi fidem esse apud te? De. uin' me credere?

Vin' satis quaesitum mihi istuc esse? age fiat. quid illa filia

Amici

Amici nostri, quid futurum est? Ch. recte. De. hanc igitur mittimus?

Ch. Quid ni? De. illa maneat? Ch. sic. De. ire igitur tibi licet Naüsistrata.

Na. Sic pol commodius esse in omnes arbitror, quam ut coeperas,

Manere hanc: nam perliberalis uisa est, cū uidi, mihi,

De. Quid istuc negocij est? Ch. iam ne operuit ostium? De. iam. Ch. o Iupiter,

Dij nos respiciunt: gnata inueni nuptam cum tuo filio. De. hem,

Quo pacto id potuit? Ch. non satis tutus est ad narrandum hic locus.

De. At tu intro abi. Ch. heus, ne filij nostri quidem hoc resciscant, uolo.

ACTVS QVINTI SCENA IIII.

A N T I P H O.

An. AETU' sum, ut ut meæ res sese habent, fratri obtigisse quod uolt.

Quam scitum est, eiusmodi parare in animo cupiditates,

Quas, cum res aduersæ sient, paulo mederi possis.

Hic simul argentum repperit, cura sese expediuit:

Ego nullo possum remedio me euoluere ex his turbis,

Quin, si hoc celetur, in metu; sin patefit, in probro sim.

Neque me domū nūc recipere, ni mihi esset spes ostensa

Q 4 Huiusce

PHORMIO

Huiusce habenda. sed ubinā Getā inuenire possum, ut
Rogem, quod tempus conueniendi patris me capere in-
beat?

ACTVS QVINTI SCENA V.

PHORMIO, ANTIPHO.

Ph. Argentum accepi, tradidi lenoni: abduxi
a mulierem:

Curavi, propria ea Phædria ut poteretur.
nam emissa est manu:

Nunc una res mihi etiam restat, quæ est conficienda,
ocium

A senibus ad potandum ut habeam: nam aliquot hos
sumam dies.

An. sed phormio est: quid ais? Ph. quid? An. quidnam
nunc facturum Phædria?

Quo pacto satietatem amoris ait se uelle sumere?

Ph. vicissim partes tuas acturus est. An. quas? Ph. ut su-
gitet patrem:

Te suam rogauit rursus ut ageres causam, ut pro se
diceres:

Nā potaturus est apud me: ego me ire senibus sunium
Dicam ad mercatum, ancillulam emptum, quam du-
dum dixit Geta;

Ne, cum hic non uideant me, conficere credant argen-
tum suum.

Sed ostium concrepuit abs te. An. uide, quis egredie-
tur. Ph. Geta est.

ACTVS

ACTVS QVINTI, SCENA VI.

GETA, ANTIPHO, PHORMIO.

Ge. Fortuna, o fors fortuna, quantis commodis
tatibus,

Quam subito hero meo Antiphoni ope ue-
stra hunc onerastis diem?

An. Quidnam hic sibi uolt? Ge. nosq; amicos eiu' exone-
rastis metu?

sed ego nunc mihi cesso, qui non humerum hunc one-
ro pallio;

Atque hominem propero inuenire, ut haec, quae conti-
gerint, sciat?

An. Num tu intellegi, quid hic narret? Ph. num tu? An.
nil. P. tantundem ego.

Ge. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt. An.
heus Geta. Ge. hem tibi.

Num mirum, aut nouum est, reuocari, cursum cu' in-
staueris? An. Geta.

Ge. Pergit: hercle nunquam tu tuo odio uinces me. An.
non manes? Ge. Vapulabis. curialis uernula est,

qui me uocat.

An. Id tibi quidem iam fiet, nisi resistis, uerbero.

Ge. Familiariorum oportet esse hunc, qui minitat malum:
sed is ne est, quem quero, an non? Ph. congre-

dere actutum. An. quid est?

G. Omnium, quantum est, qui uiuant, hominum homo
honoratissime:

Nam

Nam sine controuersia à dijs solus diligere Antipho.

An. Ita uelim: sed qui istuc credam ita esse, mihi dici uelim.

Ge. Satin' est, si te delibutum gaudio reddo? An. enicas.

Ph. Quin tu hinc pollicitationes aufer, & quod fers, ce-
dodo. Ge. oh,

Tu quoque hic aderas Phormio? Ph. aderam: sed ces-
sas? Ge. accipe, hem.

Vt modo argentum dedimus tibi apud forum, recta
domum

Sumu' profecti: interea mittit herus me ad uxorem
tuam

An. Quamobrem? G. omitto proloqui: nam nihil ad hanc
rem est Antipho.

Vbi in gynæceū ire occipio, puer ad me accurrit Mida:

Pone apprehendit pallio, resupinat: respicio: rogo,

Quamobrem retineat me: ait esse uetitum intro ad he-
ram accedere:

Sophrona modo fratrem huc, inquit, senis introduxit
Chremem,

Eumq; nunc esse intus cum illis. hoc ubi ego audiui,
ad fores

Suspensō gradu placide ire perrexi: accessi: astiti:

Animam compressi: aurem admoui: ita animum coepi
attendere,

Hoc modo sermonem captans. An. euge Geta. G. hic
pulcherrimum

Facinus audiui: itaque pene hercle exclamaui gaudio.

Ph. Quod? Ge. quodnam arbitrare? An. nescio. Ge. at-
qui mirificissimum:

Patruus tuus est pater inuentus Phanio uxori tuæ. An.
hem,

Quid ais? G. cum eiu' olim consuevit matre in Lemno
clanculum.

Ph. Somnium: utin' hæc ignoraret suum patrem? Ge. ali-
quid credito

Phormio esse caussæ: sed me censen' potuisse omnia
Intellegere extra ostium, intus quæ inter sese ipsi ege-
rint?

Ph. Atque hercle ego quoque illam audiui fabulam. Ge.
immo etiam dabo,

Quo magi' credas. patruus interea inde huc egredi-
tur foras:

Haud multo post cum patre idem recipit se intro de-
nuo:

Ait uterque tibi potestatem eius habendæ se dare:

Denique ego sum missus, te ut requirerem, atque ad-
ducerem.

An. Hem, quin ergo? rape me: cessas? Ge. fecero. An. omi
phormio

Vale. Ph. uale Antipho: bene, ita me dii ament, facti:
& gaudeo.

Ph. Tantam fortunam de improviso esse his datam?

Summa eludendi occasio est mihi nunc senes,

Et Phædræ curam adimere argentariam,

Ne cuiquam suorum æqualium supplex fiet:

Nam idem hoc argentum ita ut datum est ingratis,

His datum erit: hoc qui cogam, re ipsa repperi.

Nunc gestus mihi, uolusq; est capiendus nouus.

Sed hinc concedam in angiportum hunc proximum:

Inde

Inde hisce ostendam me, ubi erunt egressi foras:

Quò me assimularam ire ad mercatum, non eo.

ACTVS QVINTI SCENA VII.

DEMIPHO, PHORMIO, CHREMES.

De. *De.* His magnas merito gratias habeo, atque ago.

d Quando euenere hæc nobis frater prospere.

Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est,

Priusquam dilapidet nostras triginta minas,

Vt auferamus. Ph. Demiphonem, si domi est,

Visam: ut quod. De. at nos ad te ibamus Phormio.

Ph. De eadem hac fortasse caussa? De. ita hercle. Ph. credidi.

Quid ad me ibatis? ridiculum: an uereri mi,

Ne non id facerem, quod recepissem semel?

Heus, quanta quanta hæc mea paupertas est, tamen

Adhuc curauim unum hoc quidem, ut mi esset fides.

Ch. Est ne ea ita, ut dixi, liberalis? De. oppido.

Ph. Itaque ad uos uenio nunciatum Demipho,

Paratum me esse: ubi uoltis, uxorem date.

Nam omnes posthabui mihi res, ita uti par fuit,

Postquam, tantopere id uos uelle, animum aduorteram.

De. At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem:

Nam qui rumor erit populi, inquit, si id feceris?

Olim cum honeste potuit, tum non est data:

Nunc uiduam extrudi, turpe est: ferme eadem omnia,

Quæ tute dudum coram me incusaueras,

Ph.

Ph. Satin' superbe illuditis me? De. qui? Ph. rogas?

Quia ne alteram quidem illam potero ducere.

Nam quo redibo ore ad eam, quam contempserim?

Ch. Tum autem Antiphonem uideo ab sese amittere

Inuitum eam, inque. De. tum autem uideo filium

Inuitum sane mulierem ab se amittere.

Sed transi sodes ad forum, atque illud mihi

Argentum iube rursum rescribi Phormio.

Ph. Quod? nã ego perscripsi porro illis, quibus debui.

De. Quid igitur fiet? Ph. si uis mihi uxorem dare,

Quam despondisti, ducam: sin est, ut uelis

Manere apud te illam, hic dos maneat Demipho:

Nam non est æquom me propter uos decipi;

Cum ego uestri honoris caussa repudium alteri

Remiserim, quæ tantundem dotis dabat.

De. In hinc in malam rem cum istac magnificentia

Fugitiue: etiam nunc credis te ignorari,

Aut tua facta adeo? P. iritor. D. tu ne hanc duceres.

Si tibi data esset? Ph. fac periculum. De. ut filius

Cum illa habitet apud te, hoc uestrum consilium fuit.

Ph. Quæso, quid narras? D. quin tu mihi argentum cedo.

Ph. Immo uero tu uxorem cedo. De. in ius ambula.

Ph. In ius? enim uero si porro esse odiosi pergitis.

De. Quid facies? Ph. ego ne? uos me indotatis modo

Patrocinari fortasse arbitramini:

Etiam dotatis soleo. Ch. quid id nostra? Ph. nihil.

Hic quandam noram, cuius uir uxorem. Ch. hem.

De. quid est?

Ph. Lemni habuit aliam. Ch. nullus sum. Ph. ex qua filiam

Suscepit: & eam clam educat. Ch. sepultum sum.

Ph.

- Ph. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. Ch. obsecro,
Ne facias. Ph. ob, tu' is eras? De. ut ludos facit.
- Ch. Missum te facimus. Ph. fabulæ. Ch. quid uis tibi?
Argentum quod habes, condonamus te. Ph. audio:
Quid uos, malum, ergo me sic ludificamini
Inepti uostra puerili sententia?
Nolo, uolo: uolo, nolo rursus: cedo, cape:
Quod dictum, indictum est: quod modo erat ratum,
irritum est.
- Ch. Quo pacto, aut unde hæc hic rescivit? De. nescio,
Nisi, me dixisse nemini, id certo scio.
- Ch. Monstri, ita me dij ament, simile. Ph. inieci scrupulum.
De. hem,
Hiccine ut à nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperte irridens? emori hercle satius est:
Animo uirili præsentiq; ut sis, para.
Vides tuum peccatum esse elatum foras,
Neque iam id celare posse te uxorem tuam:
Nunc quod ipsa ex alijs auditura sit Chreme,
Id nosmet indicare placabilius est.
Tum hunc impuratum poterimus nostro modo
Vlcisci. Ph. at at, nisi mihi prospicio, hæreo:
Hi gladiatorio animo ad me affectant uiam.
- Ch. At uereor, ut placari possit. De. bono animo es:
Ego redigam uos in gratiam, hoc fretus Chreme,
Cum è medio excessit, unde hæc suscepta est tibi.
- Ph. Ita ne mecum agitis? satis astute aggredimini:
Non hercle ex re istiu' me instigasti Demipho.
An tu, ubi peregre, tibi quod lubitum fuit, feceris,
Neque huius sis ueritus feminae primariæ,

Novo modo ei quin faceres contumelias ;

venias nunc precibus lautum peccatum tuum ?

Hisce ego illam dictis ita tibi incensam dabo ,

vt ne restinguas , lacrumis si extillaueris .

De. Malum , quod isti dij , deæq; omnes diuint .

Tanta ne affectum hominem quenquam esse audacia?

Non ne hoc publicitus scelus hinc deportarier

In solas terras ? Ch. in id redactus sum loci ,

vt nesciam prorsus , quid agã cum illo. D. ego scio :

In ius eamus . Ph. in ius ? huc , si quid lubet .

De. Assequere , ac retine , dum huc ego seruos euoco .

Ch. Enim solũ nequeo : accurre huc. P. una iniuria est

Tecum. Ch. lege agito ergo . Ph. altera est tecũ Chreme .

De. Rape hunc . Ph. ita ne agitis ? enimuero uoce est opus .

Nausistrata exi . Ch. os opprime . D. impurum uide ,

Quantum ualet . Ph. Nausistrata inquam. Ch. nõ taces .

Ph. Taceam ? D. ni sequitur , pugnos in uentremingere .

Ph. Vel oculum exculpe : est , ubi uos ulciscar probe .

ACTVS QVINTI SCENA VIII.

NAUSISTRATA, CHREMES,

PHORMIO, DEMIPHO.

N. Vi nominat me ? Ch. hem. Na. quid istuc tur

q bæ est obsecro

Mi uir ? Ph. hem quid nunc obticuiisti ? Na.

quis hic homo est ?

Non mihi respondes ? Ph. hiccine ut respondeat ?

Qui hercle , ubi sit , nescit . C. caue isti quicquã creduas .

Ph.

- Ph. Abi: tange: si non totus friget, me enica.
- Ch. Nihil est. Na. quid ergo est? quid istic narrat? Ph. iam scies:
- Ausculata. Ch. pergin' credere? Na. quid ego obsecro Huic credam, qui nil dixit? Ph. delirat miser Timore. Na. non pol temere est, quod tu tam times.
- Ch. Ego timeo? Ph. recte sane: quando nihil times, Et hoc nihil est, quod dico ego, tu narra. De. scelus, Tibi narret? Ph. eho tu, factum est abs te sedulo Pro fratre. Na. mi uir non mihi narras? Ch. at. Na. quid at?
- Ch. Non opus est dicto. P. tibi quidem: at scito huic opus est. In Lemno. Ch. hem quid ais? D. non taces? Ph. clam te. Ch. hei mihi.
- Ph. Vxorem duxit. Na. mi homo dij melius diuit.
- Ph. Sic factum est. Na. perij misera. Ph. & inde filiam suscepit iam unā, dum tu dormis. Ch. quid agimus? Na. pro dij immortales, facinus indignum, & malum.
- Ph. Hoc actum est. Na. an quicquam hodie est factum indignius?
- Qui mi, ubi ad uxores uentum est, tum fiunt senes. Demipho, te appello: nā me cū hoc ipso distædet loqui. Hæccine erant itiones crebrae, & mansiones diutine Lemni? hæccine erat, quæ nostros fructus minuebat, uilitas?
- De. Ego Nausistrata esse in hac re culpam meritā nō nego, sed eam, quæ sit ignoscenda. Ph. uerba fiunt mortuo.
- De. Nam neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo. Vinolētus fere ab hinc annos quindecim mulierculam Eam compressit unde hæc nata est, neque post illa unquam

TERENTIUM

unquam attigit.

Ea mortem obiit: è medio abiit: qui fit in re hac scrupulus?

Quam ob rem te oro, ut alia facta tua sunt, æquo animo hoc feras.

Na. Quid ego æquo animo? cupio misera in hac re iam defungier.

Sed quid sperem? ætate porro minu' peccaturum putem? iam tum erat senex, senectus si uerecundos facit.

An mea forma, atque ætas nunc magis expetenda est Demipho?

Quid mihi affers, quam ob rem expectem, aut sperem porro non fore?

R. Exequias Chremeti, quibus comodū ire, hem tēpus est. Sic dabo: age age nunc, Phormionē, qui uolet, lacessio:

Faxo tali eum maclatum, atque hic est, infortunio. Redeat sane in gratiam: iam supplicij satis est mihi.

Habet hæc, ei quod, dū uiuat, usque ad aurē obgāniat.

N. At meo merito credo. quid ego nūc cōmemorē Demiphō? Singillatim, qualis in istū fuerim? D. noui æque omnia

Tecum. Na. meriton' meo hoc uidetur factum? D. minime gentium:

Verū, quando iam accusando fieri infectum nō potest, ignosce: orat, confitetur, purgat: quid uis amplius?

Ph. Enimvero, prius quā hęc dat ueniam, mihi prospiciam, & Phædræ.

Hæus Nausistrata, prius quā huic respondes temere, audi. Na. quid est?

Ph. Ego minas triginta ab isto per fallaciam abstuli: eas dedi tuo gnato. is pro sua amica lenoni dedit.

R C. Hem

P H O R M I O

- C. Hem quid ais? N. adeon' indignum tibi uidetur, filius
 Homo adolescens unā si habet amicam? tu uxores duas,
 Nil pudere? quo ore illum obiurgabis? respōde mihi.
- D. Faciet, ut uoles. N. immo, ut iam scias meā sententiam,
 Neque ego ignosco, neque promitto quicquam, neque re-
 spondeo,
 Prius quā gnatum uideo: eius iudicio permitto om-
 nia: is
 Quod iubebit, faciam. Ph. mulier sapiens es Nausi-
 strata.
- Na. Satin' id est tibi? Ph. immo uero pulchre discedo, &
 probe,
 Et prāter spem? Na. tu tuum nomen dic quod est. Ph.
 min' ? Phormio,
 Vestrae familiae hercle amicus, & tuo summus Phae-
 driæ.
- Na. Phormio, at ego æcastor posthac tibi, quod potero, &
 quæ uoles,
 Faciamq; , & dicam Ph. benigne dicis. Na. pol meri-
 tum est tuum.
- Ph. Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nau-
 sistrata,
 Et quod tuo uiro oculi doleant? Na. cupio. Ph. me
 ad cenam uoca.
- Na. Pol uero uoco. D. eamus intro hinc. Na. fiat: sed ubi
 est Phædria,
 Iudex noster? Ph. iam hic faxo aderit. Vos ualete, &
 plaudite.

FABVLAE

FABVLAE INTERLO=

CVTORES.

Philotis	meretrix,
Syra	anus,
Parmeno	seruus,
Laches	senex,
Sofrata	mulier,
Phidippus	senex,
Pamphilus	adolescens,
Myrrhina	mulier,
Sofia	seruus,
Bacchis	meretrix.

PROLOGVS.

Ecyra est huic nomen fabulæ . hæc cum data
 h Est noua, nouū interuenit uitium, & calamitas,
 vt neque spectari, neque cognosci potuerit :
 Ita populus studio stupidus in funambulo
 Animum occuparat . nunc hæc plane est pro noua :
 Et is, qui scripsit hanc, ob eam rem noluit
 Iterum referre, ut iterum possit uendere .
 Alias cognostis eius : quæso hanc noscite .
 Orator ad uos uenio ornatu prologi .
 Sinite exorator sim, eodem ut iure uti senem
 Liceat, quo iure sum usus adolescentior,
 Nouas qui exactas feci ut inueterascerent,
 Ne cum poeta scriptura euanesceret .
 In his, quas primum Cæcilij didici nouas,
 Partim sum earum exactus, partim uix steti .
 Quia scibam dubiam fortunam esse scenicam,
 Spe incerta, certum mihi laborem sustuli .
 Easdem agere cœpi, ut ab eodem alias discerem
 Nouas studiose, ne illum ab studio abducerem .
 Perfeci, ut spectarentur . ubi sunt cognitæ,
 Placitæ sunt . ita poetam restitui in locum,
 Prope iam remotum iniuria aduersarium
 Ab studio, atque ab labore, atque ab arte musica .
 Quod si scripturam spreuissem in præsentia, &
 In deterrendo uoluisssem operam sumere,
 Vt in ocio esset, potius quàm in negocio :
 Deterruissem facile, ne alias scriberet .
 Nunc quid petam, mea caussa, æquo animo attendite .